

תצהיר

אני החתום מטה, גדעון פיליפס ת.ז. 961800, מקיבוץ מעין צבי, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהיר בזאת בכתב כדלקמן:

אני עושה תצהיר זה במקום עדות ראשית, כעד מטעם התובעים בתביעת לשון הרע שהוגשה בקשר עם הפרסומים בעבודתו של מר תיאודור כ"ץ "יציאת הערבים מכפרים למרגלות הכרמל הדרומי ב- 1948".

1. נולדתי בשנת 1917 בגרמניה.
2. עליתי ארצה באוגוסט 1936, במסגרת גרעין התיישבותי של מכבי הצעיר. עם בואי ארצה הצטרפתי לקיבוץ מעין צבי, שהיה אותו זמן בתור פלוגת עבודה ברחובות.
3. בשנת 1938, הגרעין שלנו הקים את קיבוץ מעין, שאח"כ שונה שמו למעין צבי, במקומו הנוכחי ליד זכרון יעקב.
- מאז הקמת הקיבוץ ועד היום, אני תושב וחבר קיבוץ מעין צבי.
4. מאז הקמת הקיבוץ, מלאתי תפקידים שונים בקיבוץ, או מטעם הקיבוץ. בשנים 1955-1961 הייתי ראש המועצה האזורית חוף הכרמל, כיהנתי שתי קדנציות בנות חמש שנים כל אחת, כגזבר הקיבוץ ושש קדנציות כל אחת כשנתיים כמזכיר הקיבוץ.
5. בסביבת שנת 1940 התחלתי להיות פעיל בהגנה ומספר שנים בשנות הארבעים, הייתי מגויס מטעם ההגנה במשטרת הישובים העברית, בתפקיד אחראי על התחנה במעין צבי.
6. מטעם ההגנה הייתי בקורסים הבאים: בשנת 1942 קורס מכי"ם, אח"כ הייתי בקורס מדריכים ראשיים לטופוגרפיה ובחודש מאי 1944 הייתי מדריך בקורס מא"יזים ארצי.
7. במאי 1948 פיקדתי על כיתת מגויסים, חברי מעין צבי, שגויסו במסגרת ההגנה.
8. אני עצמי, בהיותי מ"כ בתקופת החגנה, הייתי באותם ימים מוצב בגיוס חלקי כמפקד של כיתה מורכבת מחברי מעין צבי בבית-שלמה שליד זכרון יעקב.
- ביום 23.5.48, בשעות הבוקר קיבלנו פקודה בטלפון, כי עלינו להגיע מידית לטנטורה ולשם כך הועמד לרשותנו רכב.
9. הגענו לטנטורה, למיטב זכרוני, בין 9-10 בבוקר, באותו היום, כשהגענו לטנטורה הכיבוש כבר גסתיים והכפר נכנע.
10. במקום ראיתי גויות של ערבים, שנאמר לי, כי נהרגו תוך כדי הקרב, מפורזים במקומות שונים. למיטב זכרוני, היו 28 גויות. גויות החללים היהודים שנפלו בקרב כבר לא היו במקום ונאמר לי, כי פונו משם.
11. כשהגענו לכפר, חתושבים רוכזו בכמה מקומות. אנתנו שהינו בכפר בערך שעתיים עזי שלוש ובמשך הזמן הזה ראיתי שהתושבים הועלו על מכוניות והוסעו מהמקום.
12. מאז שהגעתי לטנטורה ועד שעזבנו את הכפר לא שמעתי שום ירי בכפר, לא ראיתי שום הריגות, או טרח של לוחמים ערבים נטולי נשק או של תושבי טנטורה. הן ערבים והן יהודים מעולם לא הזכירו מעשי טבח או הריגה כלשהם בטנטורה לאחר כיבוש הכפר.
13. במשך 52 שנים, משנת 1948 עד שנת 2000, הייתי בקשר עם חברי קיבוצים ותושבים באזור, בתוקף תפקידי השונים, כפי שפורטו לעיל ובכלל זאת עם ערבים ומעולם לא שמעתי מאיש מילה, בין אם מזוהר ביהודים או בערבים שנתקלתי בהם, בדבר טענה על טבח, כביכול, שבוצע בתושבי טנטורה.

14. ביום 4.2.00, או בסמוך לכך, קראתי במוסף "סוף שבוע" של מעריב כתבה, אותו מחקר שעשה הי תדי כ"ץ בקשר לכיבוש הכפר טנטורה וטבח שבו נהרגו לטענתו 200-250 מתושבי הכפר לאחר השלמת כבוש הכפר. עלי לציין, כי אילו היה גרעין של אמת בטענה מופרכת זו, הרי היה זה הטבח הגדול ביותר במלחמות בין יהודים לערבים, במשך כל השנים.

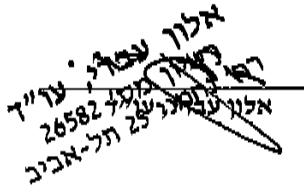
15. אני מצהיר, כי לפי כל הידוע לי, מתוך ידע אישי הקשור באירועים בכפר טנטורה, כפי שפרטתי אותם לעיל, אין לי ספק, כי המסקנה אודות טבח שנערך בתושבי כפר טנטורה, לאחר כיבושו אינה אמת.

16. זהו שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי זה אמת.

 גדעון פיליפס

אישור

הנני מאשר בזאת, כי ביום 19.11.00, הופיע בפני עו"ד אלון עבדי, ברח' החשמונאים 84 ת"א, גדעון פיליפס, ת"ז 961800, ולאחר שהזהרתיו כי עליו להצהיר את האמת וכי יהא צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, אישר את נכונות ההצהרה הנ"ל וחתם עליה.

 אלון עבדי, עו"ד
 ת"ז 26582
 אלון עבדי, עו"ד
 תל-אביב

- 15 -

הערות לפולמוס על כיבוש הכפר הערבי טנטורה במלחמת העצמאות

מאת: גדעון מיליפס

כעין מבוא

"מה שפטר אומר על פאול, - זה מעיד יותר על פטר מאשר על פאול"

יורשה נא לכותב שורות אלו לצטט אימורה זו, בשינוי גירסה כדלהלן: "מה שהיסטוריונים כותבים על אירועים היסטוריים, זה מעיד - לעתים! - יותר על עצמם והשקפת עולמם מאשר על האירוע המתואר על ידיהם".

כאדם, אשר היה בטנטורה ביום כבוש הכפר, התעוררו בי הרהורים אלה לנוכח הפולמוס על מחקרו של תאודור כ"ץ, חבר קיבוץ מגל, המתאר את הטבח, אשר, לטענתו נעשה בכ - 200 ערביי הכפר על ידי חיילי גדוד 33 של חטיבת אלכסנדרוני בלילה שבין 22 ל- 23 במאי 1948.

ההיסטוריון הגרמני פון-רנקה טען, שתפקיד מדע ההיסטוריה הוא לתאר את העובדות ההיסטוריות "כמו שהיו באמת". בתקופתו עוד האמינו באפשרות כזאת. בינתיים חלפו כ - 150 שנים. בימינו אין רבים שעדיין מאמינים בכך שקיימת היסטוריוגרפיה אובייקטיבית לחלוטין, יהיה רצון ההיסטוריון לחזור אל "האמת ההיסטורית" גדול וכן ככל שיהיה; חזקה מידי ההשפעה - לפחות התת-הכרתית - של דעותיו ונטיות לבו על כיוון כתיבתו.

וכך עדים אנו לעובדה, שההיסטוריון, בעודו סבור כי רק אל האמת הצרופה הוא חותר, לעתים הוא חושף לפנינו את עצמו והשקפותיו האישיות יותר מכפי שהוא חושף את העובדות ההיסטוריות**

אם בתקופות שעברו ראו היסטוריונים את העלאתה ושימורה של הדמות הנערצת של הגיבור הלאומי כ"חובה פטריוטית", מתוך כוונה שלא לפגוע "במורל הלאומי" ולא לרפות את ידי בני העם, לא מעטים בימינו ההיסטוריונים המשתדלים דווקא לנתץ ולחרוס "מיתוסים" - סובייקטיבית מתוך חתירה אל האמת, אך אובייקטיבית מתוך הדחף לשרת בכך את מה שנראה בעיניהם "צורכי החיים".

* "WIE SIE WIRKLICH GEWESEN SIND"

** "אגב: פרידריך ניטשה במסתו "על התועלת והנזק של מדע ההיסטוריה לגבי החיים" (VOM NUTZEN UND NACHT(H)EIL DER HISTORIE FÜR DAS LEBEN) מביע את השקפתו, שבמדע ההיסטוריה העיקר לא האמת, כי אם ה"חיים"; כלומר: זכות הבכורה ל"צורכי החיים" על-פני האמת.

יזמן מעין צבי * מספר 2001 * 21.7.2000

- 16 -

יום הכיבוש

בלילה שבין 22 ל-23 במאי 1948 כבש גדוד 33 של חטיבת אלכסנדרוני את הכפר הערבי טנטורה.

על כיבוש הכפר כתב במקומו "גפן" ביוני 1994 (כלומר: 46 שנים אחרי הכיבוש) מרדכי סוקולר, תושב זכרון יעקב עד היום הזה אשר שרת בחטיבת אלכסנדרוני, בין השאר את הדברים הבאים:

"כיוון שהכרתי את טנטורה, מינו אותי להיות מורה דרך... תוכנן לכבוש את טנטורה... נאמר לנו שהלילה עלינו לכבוש את טנטורה... מכפר יונה הגענו עד חוות שפיה... היינו 300 איש, חולקנו לשלוש קבוצות ויצאנו בערך בשעה עשר בערב משפיה... היינו צריכים להגיע עד שעה שתיים בלילה, כשהתוכנית הייתה שכשנהייה במקום, ייכנס משוריין ויודיע שסגרנו עליהם ואז יסגירו את עצמם. הקבוצה שהגיעה מכיוון הדיפלה נפלה מייד, הערבים גילו אותם וירו בהם, היו 14 הרוגים. כיוון שכך לא הצלחנו להגיע בזמן שנקבע. אנחנו שבאנו מכיוון הבונים לכיוון דרום נכנסנו לתוך בוץ, היה קשה ללכת. בשעה ארבע בבוקר הייתה הקבוצה שלנו הראשונה במקום. המפקד הודיע ברמקול שאנו בפנים, רבים ברחו דרך הים בסירות. לא עצרנו בעדם אך מנענו מהם לבוא אלינו. אז הניפו בכפר דגל לבן ותוך כדי שנכנעו פגע צלף בבחור ישראלי בידך, החלו יריות ורבים מבני הכפר נהרגו."

מרדכי סוקולר מודה איפוא ש: "החלו יריות ורבים מבני הכפר נהרגו", לאחר שצלף ערבי פצע חייל צה"ל אחרי שאנשי הכפר כבר הניפו דגל לבן לאות כניעה. אולם בתיאור הנייל אין זכר לעריכת טבח ולהוצאות להורג. גם בשיחה טלפונית שניהלתי עם מרדכי (אנחנו מכרים עוד מזמן הנוטרות) הוא הכחיש נמרצות כל ידיעה על טבח כל שהוא.

אני עצמי, בהיותי מ"כ מתקופת "ההגנה", הייתי באותם ימים מוצב בגיוס חלקי כמפקד של כיתה מורכבת מחברי מעין צבי בבת - שלמה שליד זכרון-יעקב. ב-23/5/1948 בבוקר קיבלתי פקודה לעבור עם כיתתי לטנטורה. נסענו לשם מיד אך בהגיענו לשם התברר לנו כי הלחימה נסתיימה והכפר בידינו. המראות, שציפו לנו, היו קשים: נודע לנו שארבעה עשר חיילים של גדוד 33 נהרגו בכיבוש הכפר. בעוד שגופות חיילינו פונו היו עדיין פזורות על האדמה גופותיהם של 28 ערבים. המוני תושבי הכפר, גברים, נשים וילדים, הועלו על משאות הגירוש. נאמר לנו, שרוב התושבים היו מוכנים להיכנע ללא קרב, אולם חלק מצעירי הכפר וכן אנשים מבחוץ שבאו לטנטורה דרך הים, כפו על תרוב את ההתנגדות לצה"ל. מכל מקום היה לנו המראה כולו מעורר פלצות.

במשך שעות היינו בכפר. לא ראינו דברים המעידים על טבח ואף לא שמענו על טבח כזה.

21.7.2000

*

מספר 2001

*

יומן מעין צבי

- 17 -

דברי סיום

מאז "יום טנטורה" ועד יום הופעת המאמר על מחקרו של תיאודור כ"ץ בעיתון "מעריב" עברו קרוב ל- 52 שנים. בכל השנים האלו אני חי עם ותיקי קיבוצי שהיו אז בכנה תחת פיקודי. מעולם לא שמעתי מפייהם הערה כל שהיא על טבח בערביי טנטורה; קראנו על כך לראשונה ביום הופעת המאמר ב"מעריב" בינואר שנה זו - זאת ועוד: במשך 6 שנים משנת 1955 עד 1961 כיהנתי כראש המועצה האזורית חוף הכרמל. נהגנו לערוך מטעם המועצה ימי זיכרון ביום קרב טנטורה יחד עם משפחות החללים וחיילי הגדוד. גם מפייהם לא שמעתי מאומה על זוועות אשר, כביכול, נעשו בעת כיבוש הכפר. גם מתושבי אזור חוף הכרמל - כולל אלה שחיים כיום בתחום הכפר הכבוש - לא שמעתי דבר כזה. בעוד שכבר זמן לא רב אחרי מלחמת העצמאות פורסמו לעתים מעשי אכזריות שנעשו על ידי יהודים לערבים במקומות אחרים בארץ, לא ידוע לי על שמועה כזאת בקשר לכיבוש טנטורה. ברי, שכל זה לא מאפשר לכפור בביטחון של מאה אחוזים באמיתות הדברים הכתובים בעבודתו של תיאודור כ"ץ. תמיד יוכל מחבר המחקר להשיב לי ולאחרים - בהגינו על התיזה שלו - "כנראה לא הייתם בגיזרה בה קרו הזוועות, שמא לא הייתם באותו זמן שבו כל זה אירע" וכו' - ומה אפשר לענות על זה !! אולם - ועל הכל - כלום לא מוטלת חובת ההוכחה ראש וראשונה על המאשים !!

ומה הן הוכחותיו! במידה שמדובר בעדויות מצד ערבים מגורשי טנטורה, אפשר להבין את זעמם ומריזתם, ואם בודו דברים מליבם אפשר להתייחס לכך במידה של הבנה. אבל - מה בקשר לעדויות מצד יהודים שהיו ביום הקרב? כאן קרה דבר תמוה: מתוך הכתבה ב"מעריב" למד אני, שכל העדויות מצד יהודים שאישרו, כביכול, תחילה את דבר הטבח, הוכתשו על ידיהם לאחר מכן. להלן כמה שמות:

שלמה אמבר, אז סצנו החבלה של גדוד 33, בעדותו שמסר לכ"ץ: "... אפילו הגרמנים לא הרגו שבויים בלתי מזויינים וחסרי מגן... פה בטנטורה רצחו ערבים... ". אבל מחבר הכתבה ב"מעריב" מציין: "השבוע טען אמבר כי הדברים הללו כפי שכתב אותם כ"ץ, אינם מדוייקים. לא אמרתי דברים על החיילים הנאצים ולא דיברתי על הרג שבויים... הכעיסו אותי דברים שכתבו ההיסטוריונים החדשים על הרג שבויים" וכו'.

מרדכי סוקולר, זכרנו יעקב העיד תחילה כביכול: "...זכור לי שספרנו בערך את מספר הגופות והגענו לכ- 230". אבל למחבר הכתבה אמר: "...אני לוחם... וזה קרה במהלך קרב שבו ירו עלינו. לא ידענו מאיפה זה בא וירינו לכל הכיוונים... אני לא רוצה... לא היה טבח בבית הקברות ובתוך בתים, כפי שעולה מתיאורי הפליטים".

אלחנן ענני, סייר: "...גם ביחידה זו היו חיילים צמאי דם במיוחד, ולעתים היה קשה להשתלט עליהם"... וב"מעריב": "בשיחה עמנו הכחיש השבוע ענני את הדברים... על עדויות הערבים אמר: "סיפורי סבתא".

יזמן מעין צבי * מספר 2001 * 21.7.2000

- 14 -

אל"מ במילואים בני פרידן, מפקד הפעולת בטנטורה: "בקרוב על הכפר נהרגו מקומיים רבים"...
 וב"מעריב": "פרידן דוחה בתוקף את העזיבות על הטבח. ההמוני בבית הקברות ועל הרג האנשים
 בתוך הבתים". אלה פשוט ציזבוטים".

אברהם אמיר, אז סמל המחלקה: "אני הייתי בין הראשונים שפרצו לכפר, ולו היה קורה שם
 משהו ממה שמתארים, זה היה מתפרסם עד עכשיו". אמיר מביע הסתייגות מהמחקר של כ"ץ:
 "כל פעם קם איזה צדיק אחר..."

שלום נתנאלי, בן 74, המעיד על עצמו כי היה הראשון שפרץ לכפר, דוחה גם הוא את הטענות על
 הטבח: "אף חייל לא ירה באף אזרח" (לפי "מעריב").

ועתה: מה אומרים אנשי האקדמיה על המחקר?

התשובה: תגובתו של כל אחד מהם מושפעת במידה בולטת על ידי השקפותיו הכלליות -
 כידוע, מאז ומתמיד, אצל כותבי היסטוריה (מאז ימי טקיטוס לפני 2000 שנים ועד הפולמוס על
 בר-כוכבא לפני כמה עשרות שנים).

אם נכון הכתוב ב"מעריב" מיום 21/1/2000, התבטא פרופ' אסא כשר בראיון: "בטנטורה
 בוצע פשע מלחמה. הרוצחים..." וכו'. חד וחלק. לפרופ' כשר אין בעיות. בעוד שעצם קיום הטבח
 שנוי בזיכרון, יש לו כבר מסקנה חד-משמעית - ובאיו קיצוניות, ועל אנשים שחלקם עדיין
 בקרבנו!

ודוקטור מאיר פעיל אומר: "תדי כ"ץ הוא איש הגון, ישר ואמין, שעשה את עבודתו
 באוניברסיטה בפיקוח אקדמי, ולכן אני משוכנע שכל מה שכתוב במחקר הזה הוא נכון". אשר
 לתכונות האופי החיוביות של מחבר המחקר - איש לא הביע ספקות בהן. אבל מה ניסיונו של
 מאיר פעיל להרשים אותנו בציון "הפיקוח האקדמי"? כלום עבודות אקדמיה תמיד חפות
 ממשגים! ואשר לפיקוח: שמא לוקים לעתים מפקחים ומנחים אקדמיים באותה סובייקטיביות
 בה לוקים הסטודנטים עצמם!

ודוקטור אילן פפה, היסטוריון, אוניברסיטת חיפה, תומך באמינות כל המחקר: "זו
 עבודה מאוד חשובה", "המחקר של כ"ץ הוא מודל למחקרים נוספים" וכו'.

אבל יש גם תגובות אחרות. פרופ' יואב גלבר, אוניברסיטת חיפה: "אני לא קונה את
 המחקר. כל מחקר שמבוסס על תיעוד בעל פה הוא פרובלמטי, ודאי מחקר טעון כזה, ועוד כשיש
 בעיה לאמת את הדברים".

21.7.2000

*

מספר 2001

*

יומן מעין צבי

-19-

ופרופי יוסי בן-ארצי, גם הוא באוניברסיטת חיפה: "לא אהבתי את המחקר. הוא מבוסס על עדויות, ללא ביסוס עובדתי. זהו מחקר מגמתי, שעושה רושם שקודם סימנו את המטרה ואז חיפשו את התימוכין" ועוד. – ובהמשך מעיר פרופי בן-ארצי הערה (שאני עצמי כה מזדהה איתה): "אני לא חושב שצריך להסתיר את מה שהיה, אם היה. צריך לחשוף את האירועים ולדון בהם, ואם יש ביקורת – אז גם לבקר, אך מהמחקר הזה לא התלהבתי באופן מדעי".

לסיכום: את כל המובא לעיל אפשר להביע, בקיצור, כך: גם אם ננהג בזהירות מרבית ונימנע מלהאשים אנשים מלומדים במגמתיות מודעת, שוב ושוב עדים אנו לכך, באיזון מידה מחקרים אובייקטיביים, כביכול, הנם תולדות-ההשקפות האישיות של חוקריהם. אין בקביעה זו כל חידוש, אך מחקריו של תדי כ"ץ מוכיח עובדה זו בהבלטות מיוחדת.

מזל טוב 1

לצנר ארבל
ברכות לרביות לילי ואוקי ארבל
איחולים לרביות לסבתא וסבא מרים ואיכה פחן
ולסבא אקי אקשטין ולכל בני המשפחה האורחת.

מזל טוב !

לילי ארבל בר המצווה
ואיחולים לרביות לילי ואיורא ארבל
סבא מארה"ב במיוחד לחמאס כאן את בר המצווה !
לסבתא לילי ארבל לכל בני המשפחה האורחת..